

หนอนบ้ำบัด

กัดกินเนื้อตาย

แผลไฟไหม้ แผลเรื้อรัง

ก ่อนหน้านี้ท่านผู้อ่านคงรู้จักชยะแของกรณีที่มีข่าวว่าหนอนอนแมลงวันอยู่ในช่องหูและโพรงจมูกของคนมาแล้ว แต่ใครจะรู้อีกว่าความจริงแล้วหนอนอนแมลงวันก็มีประโยชน์เหมือนกัน เพราะมีจุลินทรีย์ได้มีการนำมารักษาบาดแผลที่เกิดจากไฟไหม้ น้ำร้อนลวก หรือแผลติดเชื้อเรื้อรัง ซึ่งวิธีการดังกล่าวเรียกกันว่า "หนอนบ้ำบัด"

รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ น.พ.บุรินทร์ หวังจิวนิรันดร์ ศูนย์ผู้ป่วยไฟไหม้ น้ำร้อนลวก โรงพยาบาลพระรัตนาราชธานี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

อธิบายว่า การรักษาโดยใช้หนอนแมลงวัน หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า แมกกัท (maggot) มีใช้เรื่องใหม่ มีมากกว่า 1,000 ปีแล้ว แต่เพิ่งมีการนำมาใช้อย่างจริงจังเมื่อประมาณ 70 กว่าปีมานี้เอง โดย น.พ.วิลเลียม เบเออร์ (William Baer) ศัลยแพทย์ชาวอเมริกัน ต่อมามีการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างแพร่หลาย ทำให้การใช้หนอนแมลงวันเสื่อมความนิยมลง แต่ก็เป็นที่รู้จักการเมื่อการพัฒนาทางการแพทย์ดี

ขึ้น ผู้คนมีวิวัฒนาการขึ้น โรคเรื้อรังบางอย่างควบคุมได้ เช่น เบหวาน แผลเรื้อรังมากขึ้น การรักษาโดยการใช้อาปฏิชีวนะมากมายทำให้เชื้อโรคดื้อยา จึงมีการพัฒนาและฟื้นฟูวิธีการรักษาโดยการใช้นอนแมลงวันอีกครั้ง

แมลงวันมีมากกว่า 1.2 แสนชนิด แต่ชนิดที่นำมาใช้

ชื่อ ลูซิเลีย เซริกาต้า (Lucilia sericata) หรือแมลงวันก้นเขียว โดยตัวอ่อนหรือหนอนอนแมลงวันจะนำมาใช้ในการรักษาบาดแผลที่เนื้อเยื่อตายแล้ว

หนอนอนแมลงวันมีวงจรชีวิตประมาณ 5-4 วัน ก่อนกลายเป็นดักแด้ แต่ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แห้งและกลายเป็นแมลงวันใน

ที่สุด แต่เราจะใช้ประโยชน์เฉพาะระยะที่เป็นตัวหนอนเท่านั้น โดยหนอนแมลงวันที่นำมาใช้จะต้องผ่านกระบวนการ ทำให้ปราศจากเชื้อโรคทุกชนิด และบรรจุอยู่ในถุงในลอนที่มีรูพรุนขนาดเล็ก เพื่อป้องกันอีกข้างหนึ่ง ตัวหนอนแมลงวันจะไม่สามารถงอกไข่เข้าไปในเนื้อเยื่อที่มีชีวิตได้ แต่จะกัดกินเฉพาะเนื้อเยื่อที่ตายแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ยังมีข้อมูลทางการแพทย์ที่เชื่อได้ว่า น้ำย่อย

ของมันสามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรีย และกระตุ้นการสร้างเนื้อเยื่อใหม่อีกด้วย

ข้อดีของการรักษาโดยการใช้น้ำร้อน หรือน้ำร้อนลวกที่เป็นแผลเนื้อตายออก แต่การใช้หนอนบำบัด แพทย์สามารถปรับเวลาไปดูแลคนไข้รายอื่นได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ขังสูงอยู่ หรือผู้ป่วยบางรายอาจแพ้โปรตีนจากน้ำย่อยของตัวหนอน

และกรณีที่บาดแผลมีความลึกมาก การรักษาคงใช้เวลาานาน อีกทั้งทัศนคติของผู้ป่วยต่อการรักษาด้วยวิธีนี้ก็ยังไม่ดีนัก หลายคนยังไม่มั่นใจใจในประสิทธิภาพ และ

ความปลอดภัย จึงไม่กล้ารักษา เพราะในช่วงที่ผ่านมามีข่าวว่าพบหนอนที่ซ่อนอยู่ และโพรงมูก ทำให้หลายคนยังคงกลัวอยู่ แต่ก็มีผู้ป่วยบางคนที่เมื่ออธิบายให้เข้าใจถึงผลดีผลเสียแล้ว ก็ยอมรับรักษา

ผมได้ลองนำหนอนแมลงวันมาใช้รักษาผู้ป่วยที่ศูนย์ผู้ป่วยไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ที่โรงพยาบาลนครพนมราชธานี เมื่อประมาณต้นปี 2548

แต่ก่อนที่จะถึงขั้นใช้หนอนแมลงวันรักษา ขออธิบายก่อนว่าผู้ป่วยแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ในทางการแพทย์มีได้หลายความเฉพาะบาดแผลที่เกิดจากไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวกเท่านั้น แต่โดยรวมถึงบาดแผลที่เกิดจากของเหลวที่มีความร้อน วัตถุที่มีความร้อน สารเคมีบางชนิดที่มีฤทธิ์ทำลายชั้นผิวหนัง หรือแม้กระทั่งแสงหรือรังสีบางชนิดที่ทำลายผิวหนัง

การรักษาผู้ป่วยแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก มีตั้งแต่เล็กน้อย ไปจนถึงซับซ้อนยุ่งยาก ในกรณีที่ผู้ป่วยมีแผลรอยแฉกหรือแฉกพุพองแดง ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องรักษาด้วยหนอนแมลงวัน เพราะมันจะ

หายเองได้ แต่ถ้าโดนไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวก มีอาการบาดเจ็บรุนแรง อาจใช้เวลานอนรักษาใน รพ. นานหลายเดือน จนเป็นปี ระยะเวลาที่ใช้มากที่สุด คือการดูแลบาดแผล โดยพยายามรักษาสภาพแวดล้อมของแผล ให้แผลหายเองให้เร็วที่สุด ในกรณีที่แผลสามารถหายเองได้

ในกรณีที่บาดแผลมีความลึกมาก ต้องรีบกำจัดเนื้อตายแล้วทำการปลูกถ่ายผิวหนังใหม่การรักษาเนื้อตายที่เป็นมาตรฐานในปัจจุบัน คือการผ่าตัด แต่การรักษาวิธีนี้ก็พบปัญหา คือ การผ่าตัดเอาเนื้อดีทิ้งไปด้วย อีกทั้งการผ่าตัด

แต่ละครั้งต้องดมยาหลับ มีการเสียเลือดมาก อาจต้องทำการผ่าตัดหลายครั้ง แต่การรักษาด้วยหนอนแมลงวันอาจเป็นตัวช่วยในการดูแลบาดแผล ทำให้ลดจำนวนครั้งในการผ่าตัดลง

ขั้นตอนในการรักษาเมื่อตนใช้มาถึงโรงพยาบาล จะมี การประเมินบาดแผลก่อน ถ้าแผลไม่มีเนื้อตายก็ไม่จำเป็นต้องรักษาด้วยหนอนแมลงวัน แต่ถ้าเป็นแผลเนื้อตาย คิดเชื่อเรื่องวัง ต้องสอบถามคนไข้ก่อนว่าจะรักษาด้วยหนอนแมลงวันหรือไม่ โดยอธิบายให้เห็นถึงข้อดีข้อเสีย ถ้าคนไข้ยอมรับรักษา ก็ทำการล้างหนองแมลงวันจากบริษัทที่จัดหาจำหน่าย โดยหนอนแมลงวันที่นำมารักษาจะบรรจุอยู่ในลอนที่มีรูพรุนขนาดเล็กเป็นแผ่นขนาด 5 x 6 เซนติเมตร และขนาด 7 x 8 เซนติเมตร มีหนอนประมาณ 200 ตัวราคาประมาณ 3,000 บาท

เมื่อได้หนอนแมลงวันที่เป็นแผ่นปิดแผลมาแล้ว ก่อนนำแผ่นหนอนไปวางบริเวณที่เป็นแผลเนื้อตาย ต้องทำความสะอาดแผลด้วยน้ำเกลือก่อน โดยตัวหนอนจะค่อย ๆ กัดกินเนื้อที่ตายแล้ว มันจะทำหน้าที่คล้ายกับใบมีดเล็ก ๆ ที่เล็มแผลเนื้อตายออก ทั้งนี้หมอนจะทำการเปิดแผลดูทุกวันเพื่อประเมินว่าแผลที่รักษาด้วยหนอนดีขึ้นหรือไม่ หากดีขึ้นก็หยุดใช้กันนอน และนำหนอนไปทำลายทิ้ง โดยปกติหนอน 1 แผ่นใช้ได้ไม่เกิน 3 วัน ถ้าแผลยังไม่หายก็ต้องเปลี่ยนแผ่นใหม่

เมื่อถามว่าสามารถใช้หนอนรักษาแผลในช่องหู หรือจมูกได้หรือไม่ ? น.พ.วินทร์ บอกว่า ที่ผ่านมามียังไม่เคยใช้หนอนรักษาแผลในช่องหูหรือโพรงจมูกมาก่อน เพราะขนาดของตุ่งที่บรรจุไม่สามารถเข้าไปยังระแหงที่ได้ หรือถ้าเข้าไปได้ เกรงว่าผู้ป่วยจะเกิดอันตราย เพราะถ้าหนอน

แมลงวันหลุดรอดเข้าไปในช่องหู หรือโพรงจมูกแล้วตายลง อาจทำให้เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค ดังนั้นการใช้หนอนรักษาในขณะนี่จึงเป็นการรักษาบาดแผลภายนอกที่ร่างกายเท่านั้น

ท้ายนี้หวังว่าท่านผู้อ่านคงได้รับความรู้ไปพอสมควร โดยเฉพาะผู้ที่เป็นแผล

เรื้อรัง แผลเนื้อตาย ถ้าคิดที่จะลองไปใช้รักษาหนอนตัวน้อย ๆ ก็ควรศึกษาข้อมูลให้รอบด้าน ตลอดจนข้อดีข้อเสียให้ชัดเจนก่อน ส่วนจะตัดสินใจอย่างไรก็สุดแล้วแต่ท่าน เพราะเรื่องแบบนี้คงไม่มีใครบีบบังคับท่านได้ ขอให้โชคดีทุกท่านครับ.